

Połączeni dziedzictwem

1

Scenariusze zajęć

dotyczących niematerialnego
dziedzictwa kulturowego
Polski i Ukrainy

PAKIET
EDUKACYJNY NR **1**
EDUKACJA
WCZESNOSZKOLNA

Połączeni dziedzictwem

Scenariusze zajęć
dotyczących niematerialnego
dziedzictwa kulturowego
Polski i Ukrainy

Pakiet edukacyjny nr 1,
edukacja wczesnoszkolna

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

60
LAT MISJI

© Narodowy Instytut Dziedzictwa, 2022

Koncepcja i tekst

Katarzyna Zarzycka / Fundacja Plenerownia

Współpraca przy koncepcji, prezentacja interaktywna

Marcin Zarzycki / Fundacja Plenerownia

Opracowanie graficzne i skład

Barbara Łepkowska / Fundacja Plenerownia

www.plenerownia.com

fundacja
PLENEROWNIA

Konsultacja

Beata Bauer / NID

Katarzyna Sadowska-Mazur / NID

Korekta

Monika Ślizowska

Źródła zdjęć wykorzystanych w materiałach

Muzeum Narodowe we Wrocławiu, Pixabay,
<http://virtmuseum.uccs.org>, Wikimedia Commons,
UNESCO, NID

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Centrum Pomocy
dla Kultury na Ukrainie
Support Center
for Culture in Ukraine

unesco
Polski Komitet
do spraw UNESCO

Walizki w podróży

Scenariusz 1

Temat:

**Walizki w podróży – o tym, że choć jesteśmy różni,
jednocześnie tak wiele nas łączy**

- grupa wiekowa: 6-9 lat
- edukacja wczesnoszkolna: klasy 1-3 szkoły podstawowej (możliwe do wykorzystania w zerówce)
- przedmiot lub przedmioty w przypadku scenariuszy interdyscyplinarnych: edukacja polonistyczna, plastyczna, społeczna
- czas: 45-90 min – scenariusz jest podzielony na dwie części, ale zajęcia można wydłużyć do trzygodzinnego cyklu (może się to okazać konieczne zwłaszcza w pracy z młodszymi dziećmi, które będą potrzebowały więcej czasu na wykonanie zadań, zwłaszcza plastycznego)
- miejsce zajęć: klasa
- powiązanie z podstawą programową: zajęcia wprowadzają uczniów w świat wartości, w tym współpracy, solidarności, szacunku dla tradycji, wskazują wzorce postępowania, pomagają w budowaniu relacji społecznych, wzmacniają poczucie tożsamości indywidualnej, kulturowej, narodowej, regionalnej i etnicznej; rozwijają szereg kompetencji i postawę obywatelską, szacunek dla innych osób, otwartość na świat i inne kultury

Cele:

A.

Wiadomości:

Uczeń:

- ilustruje termin dziedzictwo kulturowe;
- przytacza różne przykłady dziedzictwa;
- opisuje różne przejawy dziedzictwa niematerialnego w swojej rodzinie, regionie, kraju;
- wskazuje różne przykłady tego, że dziedzictwo stanowi most między ludźmi, kulturami, odległymi zakątkami świata oraz inne związane z nim wartości

B.

Umiejętności:

Uczeń:

- rozwija kreatywność oraz umiejętność współpracy w grupie;
- ćwiczy umiejętność wypowiedzenia się;
- ilustruje za pomocą przykładów dziedzictwo Polski i Ukrainy

C.

Postawy:

Uczeń:

- jest zainteresowany dziedzictwem kulturowym;
- ma poczucie przynależności do wspólnoty opartej na wspólnych wartościach, historii i elementach dziedzictwa;
- dostrzega wartość dziedzictwa, potrzebę jego ochrony oraz to, że stanowi ono pomost łączący różne zakątki świata, kultury, ludzi;
- rozwija postawę obywatelską;
- jest otwarty na inne kultury;
- ma poczucie godności własnej osoby i szacunku dla innych osób;

- rozwija chęć bycia aktywnym w życiu społecznym i odpowiedzialności za zbiorowość;
- rozwija postawę wrażliwości wobec drugiego człowieka i dziedzictwa

Formy pracy: indywidualna, grupowa

Metody pracy: aktywizujące, problemowa, waloryzująca, poszukująca

Środki dydaktyczne:

- rekwizyt: walizka przygotowana przez nauczyciela – nauczyciel wkłada do niej należący do niego przedmiot – pamiątkę rodzinną, o której będzie mógł opowiedzieć uczniom w kontekście dziedzictwa, rzecz, do której ma sentyment ze względu na wspomnienia, związek z przodkami, ważnymi wydarzeniami z historii rodziny itp. (przykładowe przedmioty: obrączka, filiżanka z zastawy stołowej, książka z dedykacją, bursztyn, zasuszony liść, płyta z muzyką, kartka pocztowa, fotografia, śpioszki niemowlęce)
- karty pracy dla uczniów do wydrukowania: [karta nr 1](#), [karta nr 2](#), [karta nr 3](#), [karta nr 4](#), [karta nr 5](#)
- teksty opowiadań, które nauczyciel czyta dzieciom: [opowiadanie nr 1](#), [opowiadanie nr 2](#), [opowiadanie nr 3](#) – prezentacja interaktywna
- zdjęcia z inspiracjami do wykonania pracy plastycznej – w osobnym folderze
- komputer przyłączony do sieci internetowej
- tablica interaktywna
- materiały plastyczne do wykonania pracy manualnej przez dzieci – [spis materiałów plastycznych](#)

Przebieg lekcji 1

I FAZA WPROWADZAJĄCA (ok. 5 min)

Czynności organizacyjno-porządkowe. **Nauczyciel działa z zaskoczenia: pokazuje uczniom przygotowaną wcześniej walizkę** i zagaja rozmowę, zadając dzieciom pytania: Jak wam się wydaje, po co mi ta walizka? W jakich sytuacjach potrzebujemy walizki? Czy kiedyś sami pakowali walizkę? Czy mają swoje osobiste walizki? Co według dzieci znajduje się w przyniesionej walizce? Czy dzieci kiedyś przeżyły jakąś przygodę związaną z walizką, np. bagaż zagubił się na lotnisku albo zapomnieli spakować do niego coś ważnego? Nauczyciel wprowadza dzieci w temat zajęć, przytaczając go i wyjaśniając, że w trakcie lekcji grupa posłucha o przygodach różnych walizek oraz ich właścicieli, odkryje, jaki skarb mieści się w przyniesionej przez niego walizce oraz będzie miała okazję stworzyć swoją zaczarowaną walizkę.

II FAZA REALIZACYJNA (ok. 35 min)

1. Nauczyciel rozdaje dzieciom pierwszy wydruk – kartę pracy nr 1 przedstawiającą walizkę. Prosi, by dzieci przygotowały ołówki i kredki. Wyjaśnia, że uczniowie będą mieli do wykonania zadanie związane z opowieścią, którą za chwilę usłyszą.
2. Nauczyciel prosi, by dzieci usiadły wygodnie i posłuchały opowieści. Czyta tekst pierwszego opowiadania.

3. Po wysłuchaniu opowieści nauczyciel zadaje pytania kontrolne: Jakie przygody miała walizka? Kto ją spakował? Co do niej spakował? Prosi, by dzieci narysowały w pustej walizce na karcie zadań przedmioty, które zapamiętały z opowieści. Grupa wspólnie przypomina sobie treść opowiadania. Dzieci rysują kolejne elementy na karcie zadań.

4. Po zakończeniu rysowania nauczyciel rozdaje uczniom kartę zadań nr 2. Znowu prosi o wyciszenie i zajęcie wygodnej pozycji. Czyta tekst drugiego opowiadania.

5. Po wysłuchaniu opowiadania nauczyciel ponownie sprawdza, co dzieci zapamiętały. Uczniowie rysują w kolejnej walizce przedmioty pojawiające się w opowieści.

6. Nauczyciel prosi, by dzieci porównały dwa opowiadania, zwracając uwagę na zawartość walizek (zestawiając obie karty zadań) i okoliczności towarzyszące czynności pakowania i wyjazdu właścicieli walizek. Zadaje pytania o kolory, jakie przewijały się w obu opowiadaniach, celowo dobrane na zasadzie kontrastu: jasne i radosne/ciemne i smutne. Nauczyciel podsumowuje, że choć opowiadania łączyła sytuacja wyjazdu, podróży, pakowania, to przebiegała ona zupełnie odmiennie. Zwraca uwagę na właścicieli walizek i powody ich wyjazdu: upragnione wakacje i pośpieszną ucieczkę przed zagrożeniem. Wskazuje na związek sytuacji przedstawionej w drugim opowiadaniu z dziejącymi się wokół nas, aktualnymi wydarzeniami, tj. wojną w Ukrainie, która spowodowała, że wielu ludzi musiało opuścić swoje domy, pakując do walizek zaledwie kilka rzeczy – tych najbardziej potrzebnych lub wartościowych, ważnych, a niekiedy zabranych pośpiesznie, przypadkowych.

7. Nauczyciel zadaje pytanie o pewien szczególny przedmiot, który znalazł się w obu walizkach: czy dzieci go zapamiętały? Chodzi o ulubione zabawki właścicieli walizek – pluszowego misia, którego Ignaś – bohater pierwszego opowiadania, otrzymał od swojego taty (a to miś szczególnie, gdyż tata bawił się nim w dzieciństwie) oraz laleczkę należącą do

Olgi – bohaterki drugiej historii, która została własnoręcznie wykonana i ofiarowana dziewczynce przez babcię. Nauczyciel pyta o znaczenie tych przedmiotów dla obojga dzieci: dlaczego były dla nich tak cenne? Jakie wartości się z nimi wiązały? Czy uczniowie także posiadają jakieś przedmioty, które są dla nich szczególnie cenne? Z jakiego powodu?

8. Nauczyciel kieruje uwagę dzieci na przyniesioną ze sobą walizkę. Wyjaśnia, że w środku umieścił przedmiot, który ma dla niego szczególną wartość, gdyż został odziedziczony po poprzednich pokoleniach, jest pamiątką po bliskich i świadkiem rodzinnej historii. Nauczyciel otwiera walizkę i wyjmuje przedmiot. Krótco opowiada o nim i o swojej z nim relacji. Wprowadza pojęcia: pamiątka przeszłości, dziedzictwo. Wyjaśnia, że gdyby wybierał się np. na bezludną wyspę, to na pewno zabrałby ze sobą ten właśnie przedmiot, jako część swojej historii, która zawsze będzie przypominała mu dom i miejsce skąd pochodzi, a dzięki temu opowiadała o nim – o tym, kim jest.

9. Nauczyciel zwraca uwagę na cechy fizyczne przedmiotu – jest stosunkowo niewielkich rozmiarów i można go przenosić. Stanowi przykład dziedzictwa materialnego (widać go, można go dotknąć) i ruchomego (czyli takiego, które można przenosić z miejsca na miejsce). Czy to dzieło ludzkiego umysłu i rąk, czy też obiekt naturalny? Prosi dzieci, by zastanowiły się nad przykładami dziedzictwa niematerialnego (nie widać go) i nieruchomego (jest trwale związane z gruntem). Słucha wypowiedzi. Wyjaśnia, że częścią dziedzictwa są również zabytki nieruchome, takie jak np. zamek, których nie da się, ot tak, spakować i gdzieś przewieźć np. w sytuacji zagrożenia. Dziedzictwo tworzą także elementy niematerialne, jak opowieści, legendy, tradycje, zwyczaje, umiejętności – takie przekazywane z pokolenia na pokolenie.

10. Nauczyciel wręcza dzieciom kartę zadań nr 3 przedstawiającą talerz. Wyjaśnia, że dziedzictwo to także smaki, potrawy, tradycyjne receptury, przepisy przekazywane z babci na wnuczki itd. Pyta dzieci o przykłady tradycyjnych potraw i produktów (np. oscypek, sękacz, babka wielkanocna, kutia). Wspomina także, że kuchnia to doskonałe

miejsce do zaobserwowania, że dziedzictwo stanowi most między różnymi zakątkami świata, kulturami, narodami, grupami. Dziedzictwo łączy, a „smaki dziedzictwa” dobrze pokazują, jak wiele ludzie mają ze sobą wspólnego. Dzieci mogą się o tym przekonać, wykonując zadanie domowe: mają „napełnić” pusty talerz z karty zadań barszczem ukraińskim – potrawą łączącą Ignasia i Olgę, gdyż jest jednocześnie częścią kultury ukraińskiej i polskiej. Dzieci mają namalować składniki barszczu ukraińskiego podawanego w ich domu rodzinnym albo je zapisać. Jeśli w ich domu tej potrawy się nie jada, niech poszukają informacji, jak się gotuje zupę: w internecie, pytając dorosłych, w książce kucharskiej. Jeśli do tej pory uczniowie nie mieli okazji kosztować barszczu ukraińskiego, niech zachęcą kogoś bliskiego do jego przyrządzenia i niech aktywnie włączą się w proces gotowania. Jeśli mają taką możliwość, mogą wybrać się z bliskimi do restauracji, by tam posmakować tej zupy. Może będą mogli nawet odwiedzić restaurację z tradycyjną kuchnią polską i ukraińską (działają w niektórych miastach) lub skosztować zupy przygotowanej przez ukraińskich gości (w przypadku dzieci polskich) albo przez polskich przyjaciół. Wówczas będą mogli porównać oba smaki „na gorąco”.

UWAGA: ten punkt można zrealizować także jako część pracy na lekcji, jeżeli grupa jest w stanie np. samodzielnie poszukiwać informacji w internecie albo wertując książki kucharskie lub np. przeprowadzając wywiad z panią kucharką/wytypowanym specjalistą. Na wykonanie zadania można dać dzieciom kilka dni, uwzględniając np. weekend jako dobry czas na wspólne gotowanie i smakowanie, albo potraktować je bardziej „sucho”, jako wyłącznie zanotowanie pozyskanych informacji.

III FAZA PODSOMUWUJĄCA (ok. 5 min)

Nauczyciel pakuje swoją walizkę. Nawiązując do „smakowitego” zadania domowego wyjaśnia, że gotowanie oraz wspólne spożywanie posiłków to dobry czas na wspomnianie i rozmowy. Prosi, by dzieci zapytały bliskich o domowe dziedzictwo: o pamiątki, przedmioty, tradycje, czy opowieści przekazywane z pokolenia na pokolenie. Niech je zapamiętają, zanotują, namalują albo – jeśli mogą – sfotografują i wydrukują zdjęcie. Opowieściami o dziedzictwie podzielą się z resztą klasy na następnej lekcji. Zapowiada, że te zajęcia będą niezwykłe, gdyż dzieci wykonają „zaczarowane walizki, w których następnie umieszczą różne przykłady dziedzictwa – aby je bezpiecznie przewozić w czasie różnych życiowych podróży. Na koniec rozdaje dzieciom listę rzeczy do przygotowania w związku z czekającą je pracą o charakterze plastycznym (do wydruku z folderu – spis materiałów plastycznych).

Przebieg lekcji 2

Ta część zajęć ma charakter praktyczny i interaktywny.

I FAZA WPROWADZAJĄCA (ok. 5 min)

Czynności organizacyjne. Przypomnienie tematu poprzednich zajęć i tego, czym zajmowała się klasa.

II FAZA REALIZACYJNA (ok.35 min)

1. Nauczyciel pyta o zadania domowe. Dzieci pokazują karty zadań z talerzem oraz opowiadają o swoich doświadczeniach z barszczem ukraińskim. Nauczyciel zwraca uwagę na detale różniące poszczególne przepisy. Podkreśla różnorodność dziedzictwa i związane z tym wartości (np. jedzenie nie jest nudne, fajnie kosztować czegoś nowego, smakując można odkrywać świat, poznawać innych ludzi oraz to, co lubią itd.).

2. Nauczyciel zwraca uwagę, że jedzenie jest okazją do bycia razem i rozmowy. Prosi więc, by dzieci przy „zastawionych” stołach/ławkach opowiedziały o swoim dziedzictwie, czyli rodzinnych pamiątkach, tradycjach, itp., o których dowiedziały się od bliskich. Wypowiedzi mają

być krótkie: każdy przedstawia jeden przedmiot/przykład tradycji i jeśli ma – także związaną z nim, wydrukowaną fotografię albo rysunek.

3. Po serii wypowiedzi dzieci przechodzą do wykonania pracy plastycznej – zaczarowanej walizki. Dlaczego zaczarowanej? Bo ta walizka będzie miała wiele niezwykłych właściwości i mocy. Zwraca uwagę na to, że dziedzictwo niematerialne jest kruche oraz na rolę ludzi w jego podtrzymywaniu – przytacza przykład pieśni kozackich (większość śpiewaków to starsze osoby, niewielu młodych kontynuuje tradycję) i malarstwa z Petrywkiwki Petrykiwki. Po pierwsze dzieci będą mogli w niej schować np. zamek, swój dom, legendę o Smoku Wawelskim, talerz barszczu ukraińskiego, choinkę bożonarodzeniową, melodię hymnu, fotografie z dzieciństwa, dwustuletnie drzewo – pomnik przyrody, obraz Leonarda da Vinci, umiejętność ozdabiania pisanek oraz pierścionek po babci – a więc wszystko to, co otrzymaliśmy w spadku po minionych pokoleniach – elementy stanowiące dziedzictwo kulturowe. Nauczyciel zwraca uwagę, że oczywiście wszystko będzie miało wymiar symboliczny, bo tak naprawdę nie da się schować w walizce np. zamku. Po co dzieci złożą tam te elementy? Powodów jest wiele (dzieci mogą zgłaszać swoje propozycje) i one także świadczą o tym, że walizka jest zaczarowana: np. by były bezpieczne, zawsze pod ręką, towarzyszyły nam w różnych życiowych sytuacjach/wyprawach, byśmy mogli się nimi dzielić, zabierać wszędzie ze sobą i pokazywać, byśmy pamiętali, skąd jesteśmy, byśmy kiedyś mogli przekazać je następnym pokoleniom, by nasze wspomnienia ożywały itd. Nauczyciel zwraca uwagę, że to my jesteśmy „nośnikami” dziedzictwa – to my je „transportujemy” – tak jak transportujemy naszą walizkę.

4. Nauczyciel opowiada dzieciom o etapach czekającego je działania – mają zamienić przyniesione pudełka po butach w walizkę. Uczniowie oglądają przykładowe pomysły, jak to zrobić (znajdują się w osobnym folderze): pudełko można pomalować albo okleić np. starymi gazetami, mapą, szarym płótnem itd. Rączkę walizki można zrobić z kawałków papieru, sznurka, filcu, albo skóry. Narożniki walizki można ozdobić i wzmocnić dekoracyjnymi aplikacjami. Można upodobnić ją

do starej skrzyni, robiąc imitację zamku i złotych okuć ze złotego papieru i guzików. Można jej dorobić paseczki – zamknięcia. Można jej nadać wygląd retro i ozdobić znaczkami pocztowymi oraz pieczętami przypominającymi o odwiedzonych miejscach. Każdy działa według własnego pomysłu, wykorzystując przyniesione materiały oraz ewentualnie materiały przygotowane dodatkowo przez nauczyciela.

5. Dzieci wyjmują przygotowane materiały i przystępują do pracy. Ozdabiają w wybrany przez siebie sposób pudełko po butach, nadając mu formę i wygląd walizki.

6. Kiedy pudełka są gotowe, dzieci wkładają do środka wydruki fotografii rodzinnego dziedzictwa oraz karty zadań z talerzami barszczu – walizka nabiera funkcji skrzyni skarbów.

7. Kiedy dzieci nacieszą się efektem, nauczyciel proponuje, by przekonali się o mocy swoich walizek i wypowiadając zaklęcie zamieniły ją w... superfantastyczny wehikuł, którym będzie można podróżować w czasie i przestrzeni. Zaklęcie może być proste typu: „czary-mary, abrakadabra, niech ta walizka zamieni się w wehikuł do podróżowania”.

*Od tego punktu zajęcia można potraktować jako osobną, trzecią lekcję z cyklu.

8. Kiedy dzieci wypowiedzą zaklęcie, nauczyciel zapowiada, że teraz wyruszą w pierwszą podróż ze swoją walizką. Dzieci muszą jedynie uruchomić wyobraźnię: „nakręcają” uszy, kilkakrotnie naciskają guzik – nos i mrugają powiekami – światełkami. Następnie siadają wygodnie.

9. Nauczyciel odczytuje tekst opowiadania nr 3, które ma formę prezentacji. Wcześniej trzeba przygotować komputer i otworzyć plik z prezentacją, zatytułowany „opowiadanie nr 3”. Czytanie ma formę interaktywną: dzieci wciągają się w narrację, m.in. opisując, co widać na prezentowanych zdjęciach, wymyślając imiona dla bohaterów, wypowiadając swoje zdanie.

III FAZA PODSUMOWUJĄCA (ok. 5 min.)

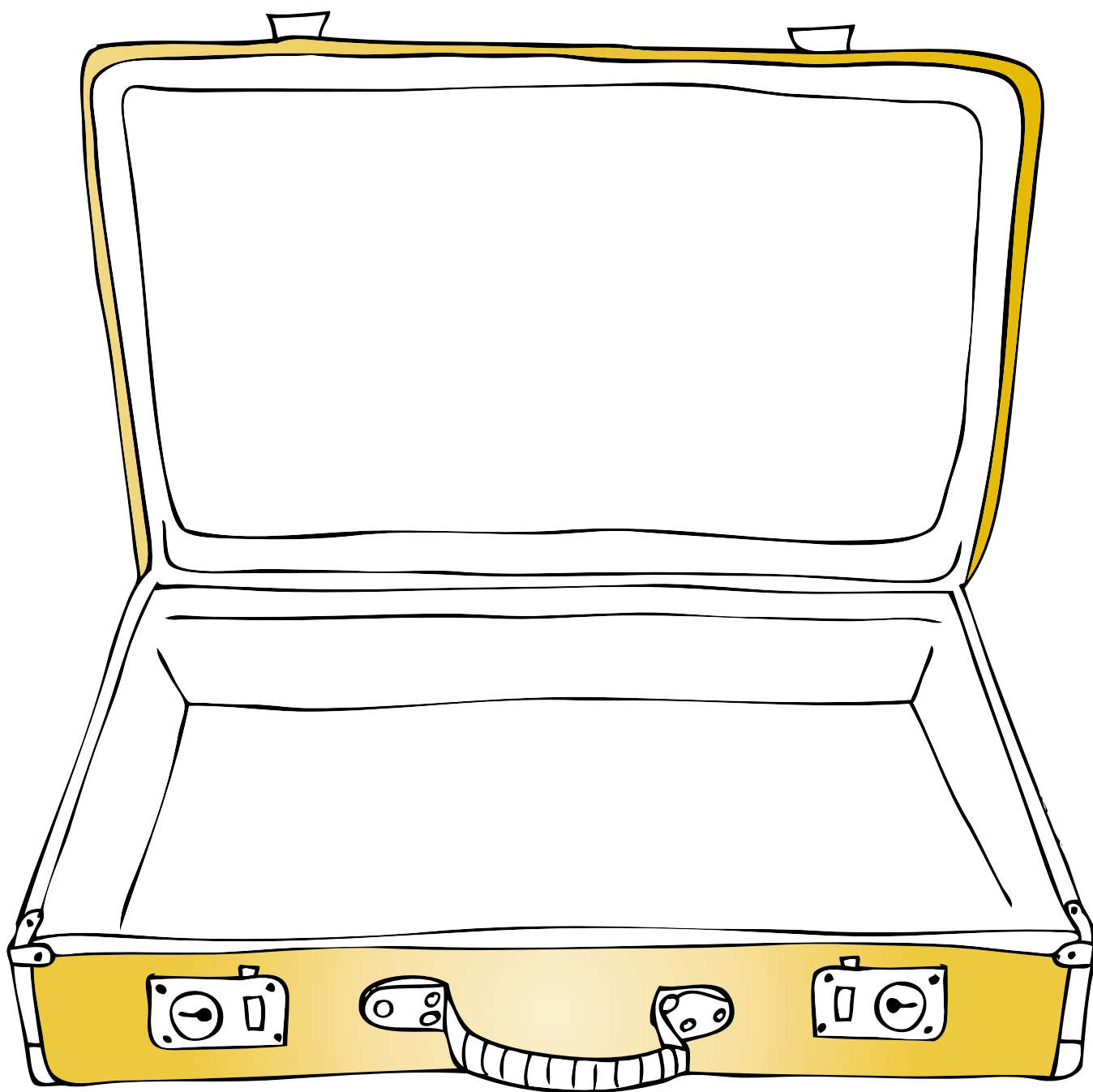
1. Następuje podsumowanie zajęć. Po zakończonym opowiadaniu nauczyciel zadaje kilka pytań dotyczących akcji: gdzie się rozgrywała? O czym była historia? Jaką miała pointę?
2. Nauczyciel pyta dzieci, czy są gotowe podjąć się podobnego wyzwania, co bohaterka opowiadania i rozwiązać zadanie przypominające to ukazane w tekście. Rozdaje uczniom kartę pracy nr 4, która jest związana z treścią opowiadania. Karta zadań nr 4 może stanowić dla dzieci pracę domową albo być traktowana jako końcowy etap zajęć. Zaprezentowano na niej miejsca i tradycje wspomniane w opowiadaniu nr 3 oraz kilka podobnych przykładów dziedzictwa niematerialnego z obszaru Polski. W zależności od potrzeb, możliwości i pomysłu, można pracę domową rozszerzyć o znalezienie innych podobnych przykładów.
3. Czas na zdjęcie z niezwyklej podróży z zaczarowanymi walizkami. Dzieci ustawiają swoje walizki na zaaranżowanej wystawce. Przy okazji oglądają prace koleżanek i kolegów. Pozują do zdjęcia grupowego z wydrukowaną kartą pracy nr 5 – hasłem: „Polska – Ukraina – Połączeni dziedzictwem”.
4. Nauczyciel prosi by dzieci zapamiętały, że dziedzictwo to pomost, obszar spotkania, który pomaga znaleźć nić porozumienia.
5. Walizki „pełne dziedzictwa” są gotowe do drogi, wraz z dziećmi wyruszają w świat. Nauczyciel życzy im mnóstwa wrażeń i by były bezpieczne.

Spis materiałów plastycznych

Materiały niezbędne	Materiały dodatkowe
klej zwykły	klej na gorąco
klej magiczny, uniwersalny	taśma dwustronna
nożyczki	stare gazety
papier kolorowy	skrawki materiału
pudełko po butach	szare płótno
farby	filc w różnych kolorach
pędzelki	sztuczna skórka lub coś podobnego
pojemnik na wodę	guziki
patyczki drewniane	
blok techniczny	

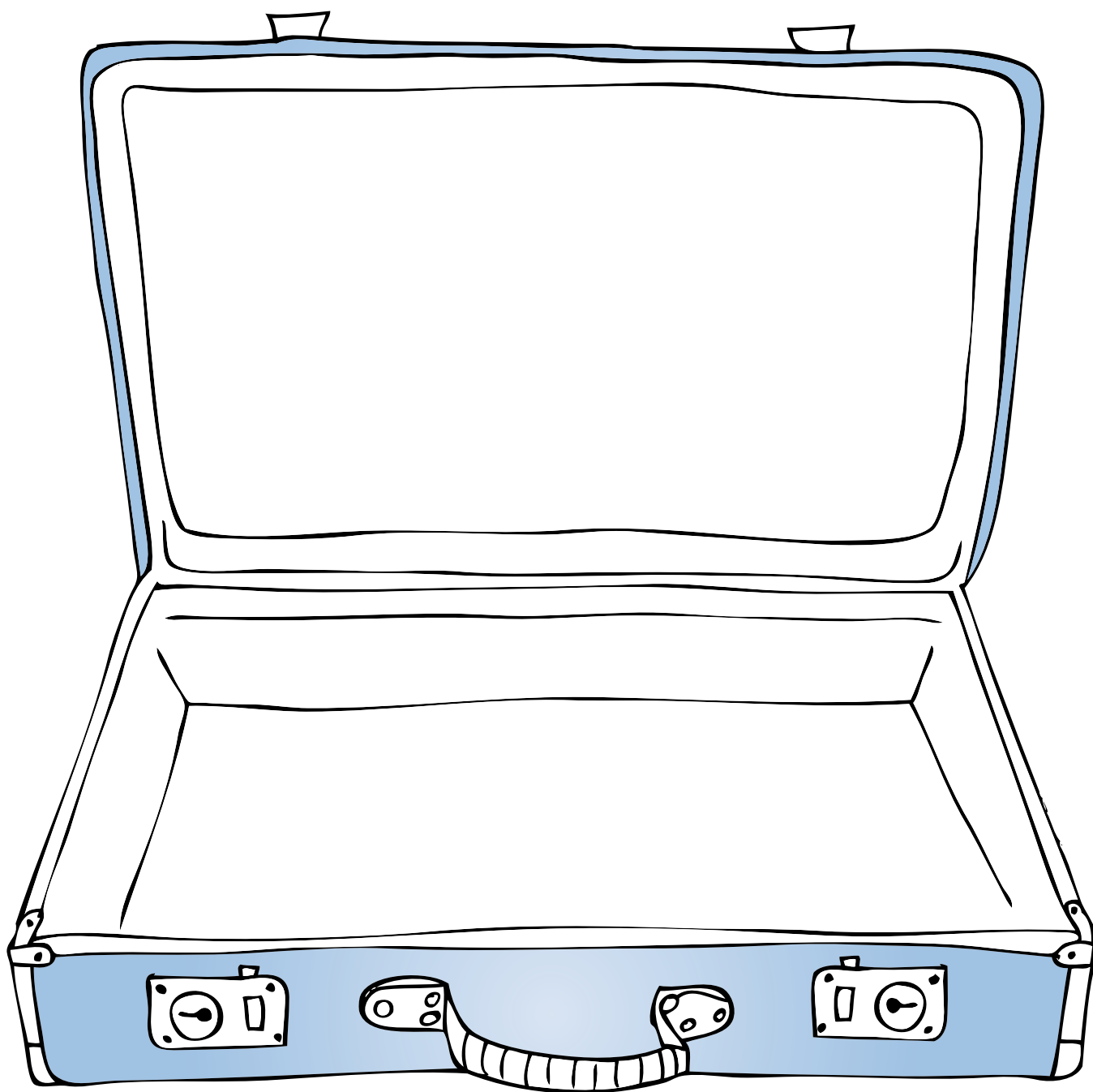
Karta pracy nr 1

Posłuchaj opowiadania i narysuj, co znalazło się w walizce należącej do bohatera.

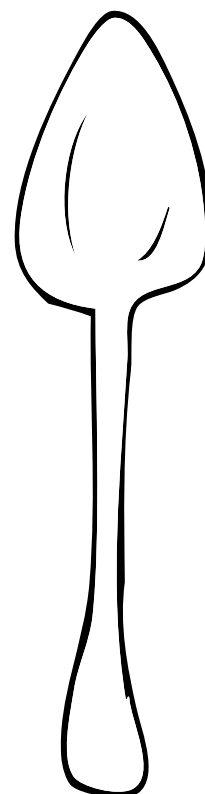
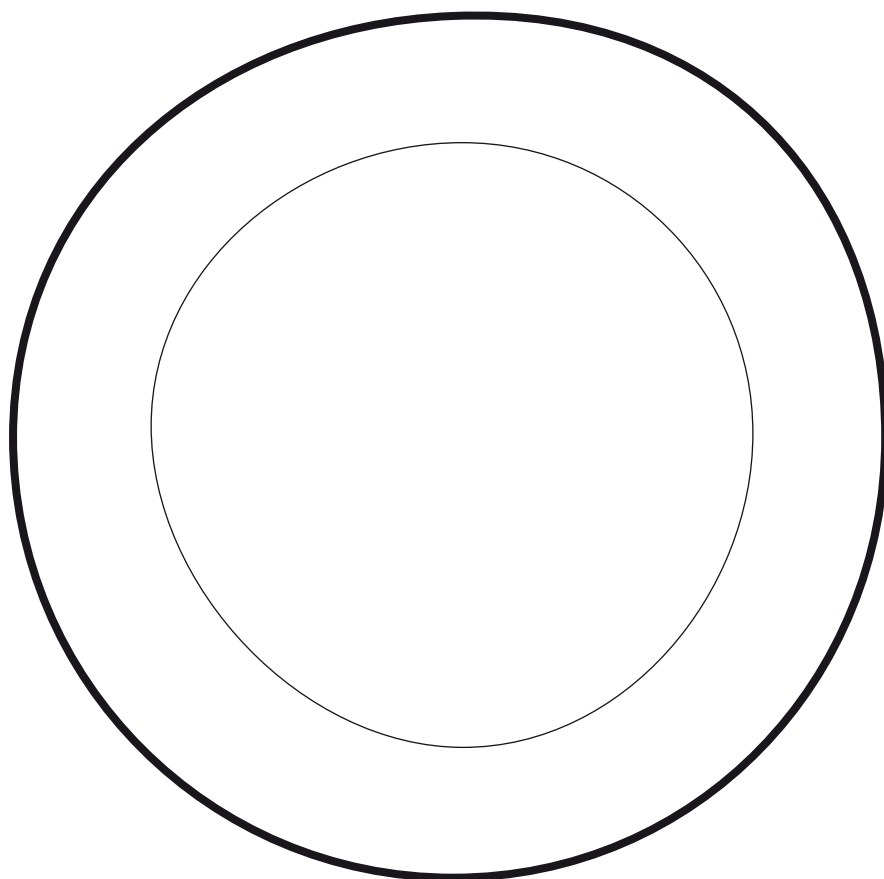
Karta pracy nr 2

Posłuchaj opowiadania i narysuj, co znalazło się w walizce należącej do bohaterki.

Karta pracy nr 3

Napełnij talerz barszczem ukraińskim – zanotuj albo narysuj składniki, z których gotuje się tę zupę.

.....

.....

.....

.....

.....

Karta pracy nr 4

Pomóż budować mosty i połącz w pary podobne elementy niematerialnego dziedzictwa kulturowego z terenu Polski i Ukrainy.

PL

Ceramika z Bolesławca

Zdobnictwo z Zalipia

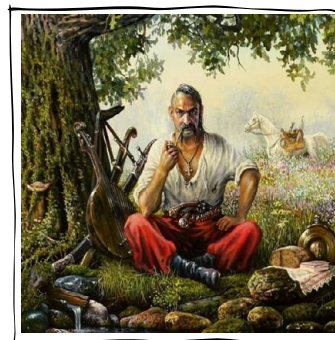

Pieśni wierchowce z Podhala

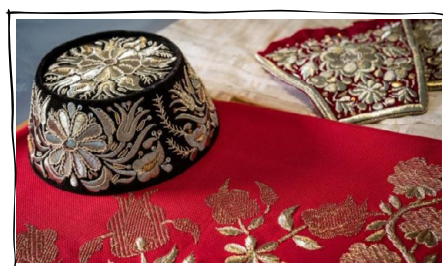

Hafciarstwo kaszubskie szkoły żukowskiej

UA

Pieśni kozackie z regionu Dniepropietrowska

Ornek – tradycyjny ornament tatarski

Malarstwo z Petrykiwki

Ceramika z Kosowa

Polska – Ukraina

Połączeni

dziedzictwem

OPOWIADANIE NR 1

Ignasia obudziły jasne promienie słońca, które zaczęły łaskotać go po twarzy. Chłopiec otworzył jedno oko, potem drugie i na widok pomarańczowego blasku wypełniającego pokój energicznie zrzucił z siebie kołdrę i wyskoczył z łóżka. Wreszcie nadszedł ten długo wyczekiwany dzień! Pierwszy dzień wakacji! Hurra! Chłopiec nie zamierzał marnować ani chwili: akcję „wielkie pakowanie” czas zacząć. Po południu całą rodziną planowali wsiąść do auta i wyruszyć w trasę, aby zdążyć na zachód słońca nad jeziorem, gdzie zamierzali spędzić początek wakacji. Po raz pierwszy Ignaś miał za zadanie spakować swój bagaż osobiście i był tym bardzo podekscytowany. Wyciągnął z kąta nowusienką walizkę ozdobioną motywem soczyście zielonego dinozaura i ustawił ją pośrodku pokoju. A potem zaczął wrzucać do środka rzeczy: żółtą koszulkę z logo ulubionej drużyny piłkarskiej, jasnoniebieską z motywem z ukochanej kreskówki, czerwoną z mapą świata – w sam raz na lato pełne przygód! Do tego dorzucił kilka par majtek i skarpetek, kąpielówki, krótkie spodenki (sztuk trzy), bluzę i jeansy oraz wygodne dresy. Nie zapomniał o czapeczce z daszkiem, sandałach i trampkach. Gotowe. Ach! Byłby zapomniał! Wprawdzie skończył już osiem lat, dwa miesiące i cztery dni, ale to wcale nie oznaczało, że zamierzał ruszyć się dokądkolwiek bez swojego misia-amuletu. Ten miś przynosił mu szczęście i kropka. Ignaś dostał go od taty, który sam bawił się nim w dzieciństwie, i widać było, że bawił się dużo i dobrze, bo dziś pluszak nosił na oku czarną opaskę niczym pirat. Każdy był zdania, że bardziej niż milusia przytulanka wyglądał jak zawadziaka spod ciemnej gwiazdy, ale to właśnie decydowało o jego powodzeniu u Ignasia. Kiedy misiek wylądował w walizce, Ignaś poczuł się głodny. Ubrał się szybko i pobiegł do kuchni, gdzie zastał krzątających się rodziców. Cała rodzina zasiadła do śniadania w świetnych humorach.

OPOWIADANIE NR 2

Olę obudziła mama, gwałtownie pociągając ją za ramię. Dziewczynka usiłowała nakryć głowę kołdrą, ale mama nie dawała za wygraną.

– Wstawaj, córeczko. Coś się stało i musimy dziś wyjechać. Ubieraj się, a ja cię spakuję. Mamy mało czasu.

Olga otworzyła zaciśnięte powieki. W pokoju panował siny półmrok. Dziewczynce w ogóle nie chciało się wstawać z ciepłego łóżka, a tym bardziej gdziekolwiek wyjeżdżać.

– Posłuchaj, to nie żarty – upomniała ją mama. Była wyraźnie zdenerwowana, więc Olga oceniła, że lepiej dodatkowo jej nie drażnić. Postawiła gołe stopy na podłodze. Brr! – wzdrygnęła się. Miała wrażenie, jakby stąpała po tafli lodu. Czuła się niewyspana, rozdrażniona i dezorientowana. W całym mieszkaniu panował rozgardiasz. Widać było, że mama zaczęła się pakować wcześniej, ale dlaczego robiła przy tym tyle bałaganu? Skąd to nagłe zamieszanie?

– Olga! – Mama stanęła przy niej. – Weź sobie na drogę jakąś zabawkę. Ale pamiętaj, tylko jedną. Bierzymy tylko najpotrzebniejsze rzeczy: spakowałam ci ten granatowy polar i brązowy sweterek, dwie pary spodni, podko-

szulki, bieliznę i skarpetki na zmianę, mały ręcznik, szczoteczkę do zębów i... – Mama wymieniała rzeczy, jakby chcąc upewnić samą siebie, że o niczym nie zapomniła. – Wzięłam też album ze zdjęciami, a więcej już się nie zmieści.

Olga słuchała jej, stojąc bez ruchu, jakby zamieniła się w kamień.

– Wiem, że jesteś tylko małą dziewczynką ale muszę ci coś wyjaśnić – Głos mamy dochodził jakby z gęstej mgły. – Stało się coś strasznego. My... musimy uciekać. Nie wiadomo, kiedy wrócimy do domu. Tata odwiezie nas na dworzec, ale sam musi tu zostać. Jest wojna, córeczko.

Olga poczuła, że wokół robi się ciemniej. Wojna. To słowo przecięło powietrze niczym skrzydła wielkiego nietoperza. Brzmiało obco i groźnie. Dziewczynka nagle zdecydowała, którą zabawkę zabierze ze sobą małą szmaciana laleczkę, która dodawała jej otuchy w każdej sytuacji. Tę lalkę zrobiła specjalnie dla Olgi babcia i kiedy dziewczynka miała ją przy sobie, robiło jej się cieplej na sercu.

OPOWIADANIE NR 3

(Opowiadanie dostępne
jako interaktywna prezentacja)

Nie tak dawno temu i nie tak daleko stąd mieszkała pewna mała dziewczynka, która bardzo chciała być duża. Wyobrażała sobie, że wdrapie się wtedy na najwyższą górę i stamtąd zobaczy cały świat. Całymi dniami wodziła palcem po mapie i fantazjowała o tym, że kiedyś odwiedzi wszystkie zakątki kuli ziemskiej. Pewnego dnia, gdy jak zwykle śniła na jawie o dalekich stronach, przechodziła obok dobra wróżka, która postanowiła spełnić jej marzenia. Zapukała do domu, w którym mieszkała dziewczynka, a potem prędko skryła się za drzewem. Gdy zaciekawiona marzycielka wystawiła nos zza drzwi, aby sprawdzić, kto przyszedł, ujrzała przed progiem niepozorną walizkę. Dziewczynka rozejrzała się wokoło, ale nikogo nie dostrzegła. Zaintrygowana, zbliżyła się do walizki i podniosła ją. O dziwo, ta wydawała się lekka jak piórko. Ba! Sprawiała wrażenie, jakby sama unosiła się w powietrzu! Dziewczynka (chyba najwyższy czas wymyślić jej jakieś imię, prawda? Co proponujecie?) postanowiła wnieść walizkę do domu. Postawiła ją na środku salonu, przez chwilę przyglądała się jej w milczeniu, a w końcu otworzyła. Co zobaczyła w środku? Przekonajcie się sami.

Dzieci opisują ukazujące się w prezentacji wizerunki:

W środku znajdowały się:

- ceramiczne talerze, dzbany i misy,
- malowane kwiaty
- śpiewający ludzie
- różne przedmioty dekorowane pięknymi wzorami geometrycznymi i roślinnymi
- pisanki

Dziewczynka była bardzo zdziwiona tym, co zobaczyła, a przede wszystkim tym, że w tak małej walizeczce tyle się zmieściło. Zaczynała się domyślać, że walizka musi być zaczarowana. Postanowiła opowiedzieć o wszystkim starszemu bratu, który studiował na uniwersytecie i znał się na różnych rzeczach. Brat (jak miał na imię? Co proponujecie?) prędko rozwikłał zagadkę za pomocą komputera. Z internetu dowiedział się, że to, co umieszczono w walizce, ma olbrzymią wartość i stanowi część dziedzictwa kulturowego Ukrainy (kraju sąsiadującego z Polską – potraficie ją zlokalizować na mapie?) oraz całej ludzkości.

– Marzenia się spełniają – Chłopak zwrócił się do siostry. – Chciałaś odkrywać świat, więc proszę, dzięki walizce masz szansę odbyć niesamowitą podróż.

Oczy małej marzycielki rozbłyły. Czeka ją prawdziwa przygoda!

– Proszę, aby szanowna pani usiadła, zapięła pasy i startujemy – [tu wstawić imię brata wybrane przez dzieci] wczuł się w rolę przewodnika turystycznego. – Najpierw odwiedzimy Kosów, kurort u podnóża Karpat Ukrainkich. Ten ośrodek słynie z przepięknej ceramiki o zielono-brązowo-żółtych barwach, które kojarzą się ze światem natury: górską przyrodą, ziemią i słońcem.

Dziewczynce bardzo podobały się naczynia ozdobione postaciami ludzi i zwierząt, które wyglądały jak z bajki. A wy, co o nich myślicie?

– A teraz skoczmy kilkaset kilometrów dalej, na Półwysep Krymski. Co to dla nas, w końcu mamy magiczny wehikuł! Na Krymie od wieków mieszkają Tatarzy, którzy stworzyli własny język dekoracyjny, pełen ukrytej symboliki.

Brzmiało to bardzo tajemniczo, a mała podróżniczka uwielbiała wielkie tajemnice więc tatarski ornament, zwany *ornek*, bardzo ją zainteresował.

Z uwagą przyglądała się tkaninom, wyrobom z metalu, skóry i szkła, próbując odnaleźć na nich różę – symbolizującą kobietę zamężną; topolę lub cyprys – symbol dorosłego mężczyzny; tulipan – tajny znak młodzieńca, oraz migdał oznaczający dziewczynę. A czy wy potraficie odnaleźć te motywy na tatarskich wyrobach?

– Jeśli szanowna pani nacieszyła oczy, zapraszam na dalszą część wycieczki – kontynuował brat. – Tym razem udamy się nad Dniepr, największą rzekę Ukrainy. Dawniej mieszkali tu Kozacy. Do dziś ich życie oraz kulturę przypominają charakterystycznie śpiewane pieśni: wykonywane w grupie, na kilka głosów o różnej tonacji. Sama posłuchaj – Chłopak uruchomił film, a pokój wypełnił dźwięk.

Gdy zapadła cisza chłopak odezwał się:

– W tym miejscu chciałbym, abyśmy zatrzymali się dłużej, siostrzyczko, gdyż nad Dnieprem dobrze widać, jak kruche jest to wartościowe dziedzictwo, którego tropem podążamy. Wyobraź sobie, że większość osób potrafiących wykonywać tradycyjne kozackie pieśni, ma obecnie po 70, 80 lat i niewielu mają następców. Sama wiesz, co to oznacza – Brat spojrzał znacząco na siostrę.

– Z tą myślą polecimy do Petrykiwki, gdzie dzieci w szkołach uczą się malować piękne kwiatowe wzory, które są tutejszą tradycją. Dzięki temu sztuka kwitnie, a okolica wygląda niesamowicie. Spójrz sama

– Wow! – wyrwało się dziewczynce na widok bujnych kwiatów zdobiących domy i różne przedmioty. A wam jak się podobają te malowane cuda?

– Nadszedł czas na ostatni przystanek w trakcie naszej wycieczki. Zatoczmy koło i wrócimy w Karpaty. Czy wiesz, że tutejszych górali nazywa się Hucułami? Chciałbym pokazać ci coś, co chyba dobrze znasz.

– To pisanka! – krzyknęła nasza marzycielka.

– Masz rację. Ten region słynie z pisania takich oto pisanek. I ten przykład świetnie pokazuje, że dziedzictwo łączy ludzi i różne miejsca. Przygotowałem dla ciebie zadanie. Spróbujesz połączyć tradycje i miejsca, które odwiedziliśmy, z podobnymi tradycjami i miejscami w Polsce?

Dziewczynka z ochotą podjęła wyzwanie, bo bardzo podobała jej się ta podróż i miała ochotę na więcej. A wy? Jesteście gotowi na następną wyprawę śladem dziedzictwa i budowanie mostów?